

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

R. P. Richardi Arsdekin Soc. Jesu Sac. Theol. Professoris Theologia Tripartita Universa

Complectens nunc Bibliothecam perfectam Viri Ecclesiastici, ordine
sequenti

Controversiae Heterodoxae Ac Scholasticae - Cum speciali Notitia rerum
Modernarum, & Chronologia totius Monarchiae Sacrae, & Saecularis,
Pontificum, Conciliorum &c. Haeresum omnium, ac Propositionum
damnatarum Mundi Sex Aetatum ...

Archdekin, Richard

Dilingae, 1687

Caput II. Ostenditur quemlibet, etiam Christianum, non posse in sua fide &
secta salvari.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38447

de re quam illa proponit mentem suam manifestare. Deus autem sive per se, sive per alium loquens errare non potest. Unde patet, singula fidei nostrae mysteria non nisi testimonio tantum humano, sed in ipsa Dei loquentis auctoritate fundari, & ad eam per hanc claram facilemque fidei analysim revocandam esse.

IV. Si quaeras, quanam sint signa, quibus Deus Ecclesiam suo nomine loqui declarat? Sunt illa in primis, prodigia caelestia, vicinia rerum futurarum, Ecclesiae docentis Unitas, & Sanctitas, & omnis generis miracula vim naturae penitus exsuperantia, à Christo, ab Apostolis, aliisque Ecclesiae membris omni aëvo exhibitae, ad comprobendam Ecclesiae Dei nomine loquentis auctoritatem: de quibus tractat pereruditè P. Cornelius Hazart in Triumpho Rel. Flandricè edito. Si verò Ecclesia Dei nomine loquens, & tot notis soli Deo propriis insignita, esset errori obnoxia, hoc ipso adimeret Deus omnem sibi auctoritatem & facultatem hominibus loquendi, sive per externa signa mentem illis suam sine erroris suspitione propalandi. Si enim liceat mihi suspicari hanc Dei locutionem, adjunctasque illi notas tam multas, tamque admirandas non esse à Deo, sed ab alia quapiam causa profectas, idem licebit pariter mihi suspicari de quavis alia ipsius locutione quibuslibet notis ac prodigiis insignita. Cum ergo ad Dei perfectionem pertineat, sic posse hominibus loqui, ut certi sint ipsum esse qui loquitur, eique teneantur fidem adhibere, spectat quoque ad necessariam ipsius providentiam, ne permittat illis suo nomine proponi doctrinam talibus notis insignitam, nisi per eam velit suam mentem palam indicare. Ex quibus demum aperte concluditur, tantam esse certitudinem ac firmitatem Fidei divinae per veram ejus Ecclesiam propositae, ut si illa vacillaret, necesse foret in agendo cum creaturis ipsam Dei potentiam, bonitatem, ac sapientiam deficere.

In quo autem cæti hominum inveniatur illa Ecclesia per quam Deus mentem suam, fidemque ad salutem necessariam mundo manifestare decrevit, deinceps accuratè investigandum suscipimus.

CAPUT II.

Ostendatur quemlibet, etiam Christianum, non posse in sua Fide & Secta salvari.

ARTICULUS I.

Status controversæ, & Argumenta proponuntur.

I. **P**ost Libertinos ante omnes expugnanda est Secta Indifferentium, quorum errores mirum quantum hoc aëvo invalescunt. Postquam hi allatis supra rationibus adducti Religionis erga Deum, ac porro fidei Christianae necessitatem agnovèrè, nihil sibi ulterius investigandum rati, in qualibet Secta, quam illis vel locus, vel tempus, vel quæstus accommodat, securi conquiescunt. His sanè validò docentis hortatu, ac forti eleboro opus est, ut lethalis iste veteris excutatur. In hujus verò erroris barathrum duo potissimum hominum genera absorbentur. Primò, homines plebei, qui solo Religionis nomine contenti, tam facile fidem, quam domicilium commutant, eamque sibi Sectam arripiunt, quam domi natam reperiunt.

Alterum genus est hominum politicis simulandi artibus apprimè imbutum, quos non tam error abducit, quam propria cupiditas excæcat: his mollior vita, investigandi labor, fallax securitas, spes honoris, favoris umbra, omnem Religionis veræ, falsaque differentiam obliterat, non minus paratis, si res ferat, aliam Sectam, quam novam vestem affumere.

II. Ut verò in foveam adeò latam plures præcipitentur, post *Serranum*, & plures præsertim in *Hollandia*, & *Germania*, non dubitavit nuper in *Anglia* *Thomas Hobbesius* in Elementis Philosophicis, ad hunc errorem temerario ausu habenas laxare. Contra hos, atque alios hujus temeritatis auctores.

Dico primò: Non potest quisvis, qui se Christianum profiteretur, in qualibet horum temporum Secta salvari.

Probatur primò hæc veritas, auctoritate Sacrarum Literarum, quas pro certissimo Dei verbo Sectarii omnes admittunt. Sic autem loquitur Apostolus ad *Ephes. cap. 4.* Unus Dominus, una Fides, unum Baptisma: & ad *Hebr. cap. 13.* Doctrinis variis & peregrinis nolite abduci. Ex quibus verbis hoc formabis argumentum. In Ecclesia Christi sicut unus est Dominus, ita unica est Fides, à qua prohibemur abduci. Sed diversarum Sectarum non una est Fides, nunquam enim agnosceret Lutheranus se habere eandem penitus fidem cum Calvinista communem. Ergo non omnes illæ Sectæ sunt in Ecclesia Christi. Sed in confesso est, extra Ecclesiam Christi non posse obtineri salutem. Ergo non possunt omnes in sua fide, aut Secta salvari.

Declaratur secundò evidenti ratione. Qui enim asserit quemlibet credentem in Christum posse in sua fide salvari, admittit etiam Hæreticos olim à primitiva Ecclesia damnatos potuisse in sua fide ad salutem pervenire. Nam ex illis plerique agnoscebant Christum Filium Dei, mundi Redemptorem, & alia ad ejus personam spectantia. Salvari itaque poterunt in sua secta Pelagiani à primæva Ecclesia reprobati, quia negabant peccatum originale, & necessitatem gratiæ internæ; Christum verò ejusque divinitatem semper admiserunt. Neque à salute excludi poterunt Nestoriani, qui Christum ut Deum, & hominem, & salvatorem colebant, sed duas in illo personas constituebant. Neque damnandi sunt Macedoniani, qui in Christum per omnia credebant, sed Spiritum Sanctum Filio minorem esse volebant. Neque reprobandi erunt Novatiani, qui de Christo rectè senserunt, sed tantum lapsos ad penitentiam admittendos pernegabant. Hoc autem admittere aliud non foret, quam veram & primævam Christi Ecclesiam, ac totius antiquitatis consensum erroris arguere. Si enim illi in sua fide salvari potuerunt, cur tanto molimine contra eos congregati sunt ex toto orbe Patres, & Concilia? Cur toties anathemate à Christi Ecclesia separati? Cur maluerunt omni aëvo Christiani potius exilia, tormenta, & ipsam mortem tolerare, quam eorum doctrinam aut Sectam profiteri?

Statuamus etiam hoc tempore aliquem ex iis, qui in Christum credunt, negare infernum damnatis omnibus esse constitutum, aut asserere dæmones aliquando ad cælum perventuros. Neminem credo reperies, qui admittet talem Sectarium ad salutem posse pervenire. Quantumvis profiteatur se alia Christianæ Fidei dogmata retinere.

Dico

Dico secundò: Non sufficit etiam ad salutem admittere fidei articulos in Symbolo Apostolorum comprehensos, nisi paratus sis recipere reliqua à Deo revelata, dum legitimè proponuntur.

III. Probatur, ex aperto primæ Ecclesiæ testimonio, cui nulla potest Secta refragari. Sic autem pronuntiat S. Augustinus contra Faustum lib. 13. cap. 3. Qui in Evangelio quod vultis creditis, quod vultis non creditis, vobis potius quam Evangelio creditis. Consentit S. Athanasius in suo Symbolo: Quicumque (inquit) vult salvus esse, ante omnia opus est ut teneat Catholicam fidem, quam nisi quisque integram, inviolatamque servaverit, absque dubio in æternum peribit. Atqui symbolum fidei quod recitat Athanasius, & Evangelium cui integrè credendum asserit Augustinus, præter fidem in Christum, plurimos continet alios fidei articulos ad salutem necessarios: Ergo qui credit in Christum, & alia fidei mysteria repellit, absque ulla dubitatione æternæ salutis iacturam incurrit.

IV. Et verò si solis Symboli articulis fidei Christianæ limites circumscribuntur, quorum Apostolus Gentium propter fidem Circumcisionis tam acerbâ sententiâ Galatas percussit, & à salute per Christum obtinenda penitus excludit? Nullum illi Symboli apicem refecabant, totam Christi fidem, legemque pronò assensu susceperunt. Hoc unum illis obstabat, quod insuper crederent, cum fide Christi circumcissionem sibi ad salutem esse necessariam. Et tamen illis divino spiritu Paulus testatur ad Galatas primo: Quoniam si circumcidamini, Christus vobis nihil proderit. Ergo admittit Symboli doctrinâ, unicuique error circa alios fidei articulos à Christo penitus rescindit, & instar modici fermenti, ut ibidem loquitur Apostolus, totam fidei massam corrumpit.

Hujus ratio cuius consideranti manifesta, hæc est. Ideò admittis necessarium esse ad salutem credere in Christum, aut ea quæ in Symbolo Apostolico continentur, quia illa sunt à Deo hominibus revelata: Divina enim auctoritas & revelatio unicum fidei fundamentum est. Sed alia quæ in Scripturis continentur, sunt etiam à Deo hominibus revelata, utpote in verbo Dei hominibus proposita. Ergo necessarium est ad salutem credere etiam alia quæ in Scripturis factis continentur, cum illa æquè sint à Deo asserita, eisque auctoritate infallibili nitantur. Sicut enim ille qui legem aliquam à Principe litam negligit, aut contemnit, hoc ipso spernit auctoritatem legislatoris; sic qui liberè negat aut rejicit unum articulum à Deo revelatum, hoc ipso viciat primam ac supremam Dei revelantis auctoritatem.

V. Quam verò facilis fallendi prætextus captari possit ex ipso Symbolo privatis sectæ alicujus sensibus accommodato, manifestè docet solidissimum illud Ecclesiæ oraculum S. Augustinus lib. 3. contra Donatistas cap. 14. Fieri potest ut aliquis perversus integre teneat verba Symboli, & tamen non rectè credat, sive de ipsâ Trinitate, sive de Resurrectione &c. Idemque sedulo monet de Fide & Symbolo cap. 1. tom. 3. Sub ipsis ergo paucis in Symbolo constitutis, plerumque Hæretici venena sua occultare conati sunt. Unde manifestè patet hanc quam præcedunt Adversarii in Articulis Fidei determinandis normam, devium esse tramitem à rectâ credendorum fide ac salute æterna fallaciter abducentem.

Ex quo ulterius deducitur, illum qui existimat si-

bi fatis esse talimodo in Christum credere, nequidem credere in Christum fide divinâ. Si enim Christi personam reciperet ex motivo revelationis, & auctoritatis divinæ, admitteret etiam alios articulos, qui sub eodem motivo in Dei verbo, & Ecclesiâ ritè proponuntur. Hos autem qui non admittit, neque vera fide Christo adhæret, neque divinæ auctoritati acquiescit, sed suæ voluntati, ac lubentia, per quam fidei articulos sibi cudit, ac recudit, format ac reformat, eamque Sectam eligit, quam suo genio, ac commodo magis conformem esse deprehendit.

VI. Dices, Christus Patrem cælestem sic alloquitur Joan. 17. v. 13. *Hæc est vita æterna, ut cognoscant te solum Deum verum; & quem misisti Jesum Christum.* Ergo si hæc duo agnoscas, nihil ad vitam æternam refert, cui porro doctrinæ, aut sectæ adhæreas.

Respondeo, ex illo argumento sequi, ne quidem esse necessarium ad salutem, ut credas in Spiritum Sanctum, cum in allegata sententia tantum Patris & Filii mentio habeatur. Unde satis ostenditur alia ad salutem requiri, quam quæ ibi explicitè memorantur. De cætero, methodum generalem respondendi ad alias hujusmodi Scripturas in hæc & sequentibus controversiis, vide infra. cap. 9. methodo 2. 3. 4.

Ad extremum hujus infausti dogmatis Architectos, atque affectas paucis interrogo: Si cuius sectæ sub Christiano nomine militanti pateat communis ad salutem via, quorsum intra ipsa Sectariorum castra tanta exardescunt Religionis dissidia, ac cruenta certamina? Ut alia taceam externa, cur in Angliâ Puritani damnant Protestantes, cur hos invadunt Independentes? Cur à paucis annis pro sua utrimque religione armati, legitimi Principis nece, ac mutuo sanguine, velut Cadmæi fratres, sua tela cruentantur? Poterant, te arbitro, Sectæ illæ suâ quæque semitâ ad eandem salutis metam pertingere: quid igitur tantâ animorum, atque armorum contentione, ad aliam credendi normam adigendæ fuerunt? An non vides (Adiaphorista) Sectas ipsas quas tueri præ tendis, suo tibi factò, ac judicio adversari: teque causam tam infelicem suscepisse, ut neminem ex omnibus habeas patronum, qui cupis singulis patrocinari?

Verùm in hoc dogmate fabricando, de aliis parum te sollicitum existimo, tuæ te intus causa & conscientia remordet, qui dum advertis, è commodo tuo non esse, Sectam cui adhæres in meliorem commutare, hoc demum agis, ut potius tibi Ecclesiam, quam te Ecclesiæ accommodes, eamque ad tua vota ultra suos limites sic in immensum extendas, ut si non intra veram, saltem non extra imaginariam Ecclesiam te constitutum credas: at cave quæso ne imaginaria quam fingis Ecclesia, te ad gehennam veram, æternamque abducat.

ARTICULUS II.

Occurritur novo errori Sectariorum, maxime Protestantum, dividentium articulos fidei in Essentialiales, & Accidentales ad salutem non necessarios.

VII. **D**UM Sectarii his argumentis ad angustias rediguntur, ex quibus nulla patet elabendi via, ut rimâ sibi aliquam aperiant novum fingunt discrimen, inter Articulos fidei divina credendos, ut alii sint qui

substantiam fidei constituent, alii verò sint accidentales sive levioris momenti, quos liberum sit admittere, vel repudiare salvâ fidei integritate. Hanc autem distinctionem moliantur eo consilio, ut persuadeant, dissidia inter varias sectas Protestantium, aliorumque Novatorum, non tollere necessariam unitatem veræ Ecclesiæ, nec consistere in fidei fundamentis quæ culibet ad salutem sufficiant. Hunc labyrinthum ingressus est cum plerisque sectariis recentioribus Antonius de Dominis Apostata lib. 7. de republ. Ecclesiastica cap. 9. & 10. cujus hodie vestigiis fermè insistit in Angliâ Stillinsetus, & in Hollandiâ passim moderni Novatores. Hos ut ex suis latibulis, in claram veritatis lucem educamus.

Dico primò: Hæc distinctio circa articulos fidei nullâ veritatis specie defendi potest.

Probatur, quia omnia, quæ Deus loquitur & hominibus proponit sunt æqualiter vera & certa: Quia infinitâ Dei revelantis auctoritate nituntur. Atqui omnes articuli nostræ fidei, quos vocas accidentales, Dei loquentis auctoritate proponuntur: hoc enim si neges jam frustra supponis illos inter articulos fidei ullo modo numerari. Ergo articuli quos vocas accidentales, æqualem cum fundamentalibus veritatem, certitudinem, ac Dei revelantis auctoritatem sortiuntur. Ergo sine ullo dogmatum discrimine Deo revelanti injurius, & æternæ damnationi obnoxius esse convincitur, qui vel unum articulum, quem cognoscit à Deo revelatum, admittere recusat. Nec minus erit Deo rebellis qui animas à Purgatorii pœnis, quam qui Sanctos à cœlesti gloria excludit.

VIII. Quin & ulterius assero, prorsus impossibile esse, ut Deus velit, aut possit nos eximere ab obligatione, firmissimâ fide credendi quemvis articulum, quantumvis exiguum, quem constat ab illo nobis fuisse propositum ac revelatum. Hæc enim duo aperte repugnant Deum homini aliquid asserere, & hominem sine gravi injuria rem à Deo assertam rejicere ac repudiare, in quo deducit futilis illa & chimerica distinctio, quâ volunt Novatores omnium sectarum coluviem in unam Christi Ecclesiam aggregare.

At inquires, integra foret fides Christiana, etsi multa levioris momenti dogmata in sacris literis revelata non fuissent. Quid enim attinet fidei divinâ credere, quis fuerit numerus Apostolorum, quod Martha fuerit soror Magdalenæ, & alia his similia in sacris literis exarata? Ergo nihil fidei præjudicat, si quis pro arbitrio ejusmodi doctrinam rejiciat, aut admittat.

At quæro abste, quid attinet credere, Christum passum esse sub Pontio Pilato, quod tamen in symbolo inter articulos fidei fundamentales admittis?

Respondeo igitur, ineptam esse argumenti sequentiam: Quamvis enim sua fidei constaret integritas, etsi ista leviora non fuissent à Deo dictata; postquam tamen constat illa in verbo Dei contineri, eaque nobis ab infinita Dei sapientia asserti, tradi, proponi; fieri non potest ut patiar sine gravi offensa ulli penitus articulo à se revelato fidem denegari. Hoc enim tantum est, ac si diceretur, Deum in rebus minoris momenti falli, aut mentiri, quamvis in rebus gravioribus nolit homines in errorem inducere. At non advertis tam inhumani errore totam fidei fabricam labefacturum? Si enim vel in minimo liceat divinam auctoritatem repellere, aut in dubium revocare, jam nulla in cæteris Deo fides, nulla fidei nostræ firmitas

aut constantia permanebit: Omnia enim à Deo nobis tradita eodem divinæ revelationis fundamentum nituntur. Atque ita dum articulos tantum fundamentales firmare fatigis, totius Religionis fundamentum penitus evertis.

IX. Dico ulterius Secundò: Etsi gratis admitteretur ista distinctio inter articulos fidei fundamentales, & non fundamentales, impossibile adhuc foret sectario discernere, quinam articuli dici deberent fundamentales, quorum assensus, cæteris exclusis, ad salutem sufficeret.

Probatur primò, Quia quisvis Sectarius, ut sit veri nominis Christianus, habet hunc assensum, *Credo omnibus quæ Deus revelavit*: ergo non potest illum articulum quem constat in Scripturis contineri à sua fide excludere: aliis profiteretur se omnia à Deo revelata amplecti, & simul aliquid à Deo in Scripturis revelatum repudiaret. Hæc autem esset fides fatua & planè chimerica; non minus quàm si admitteret, omnes homines esse mortales, & simul se, aut alios designaret à motiendi necessitate eximendos.

X. Secundò, ut sectarius articulos fundamentales à cæteris discernat, necesse est ut aliquam discernendi Regulam in promptu habeat. Non Scripturam: quia etsi hanc centies volvas, ac revolvas nusquam numerum, aut nomen articulorum fundamentalium definitum reperies. Non Ecclesiam: hanc enim cupis ex omnibus Sectis constare, quæ nunquam hæc tenus in sensu scripturarum, & præcipuis fidei articulis convenire, ut latius infra ostendam. Superest igitur ut pro constituendo dogmatum fundamentalium catalogo ad cerebri tui inanem conjecturam Phanaticorum more confugas: aliam Regulam erroris expertem pro illo quod fingis articulorum discrimine non assequeris.

XI. Hinc mirum videri possit, hoc tempore in Angliâ Bramhallum, & Stillingfletum, qui se præ cæteris synceos arbitrantur, adeo in suis scriptis halucinari, ut in hunc errorem plusquam trabalem ultro impingant: dum liberè asserunt, Religionis suæ articulos fundamentales ac necessarios in quavis orbis Ecclesia, etiam Romana, comprobari. Undè manifestè infero, Religionem Protestantium, quam ipsi profitentur, in quantum Ecclesiæ Romanæ opponitur, & ab ea præcisè distinguitur, nullum habere fidei suæ articulum fundamentalem, & ad salutem necessarium. Et hinc ulterius conficitur illam, per se consideratam, nomine & essentiâ Ecclesiæ penitus orbatam esse, cum illa prout à cæteris condistincta, tantum profiteatur dogmata quædam inferioris momenti, quam sint articuli fundamentales, qui ad constituendam veram Ecclesiæ essentiam requiruntur, Tales sunt articuli Protestantium purè negativi, Non est Missa, non est Purgatorium, Sancti non sunt colendi, & alia ejusdem farinae assertiones, extra fidei substantiam constitute, in quibus Protestantium Religio, Romanæ fidei opponuntur.

XII. Itaque nunc (viri pereruditi) ex doctrina vestra manifestè concludo, Protestantium Cæteri, ab Ecclesiâ Romana cæterisque sejuncto, nihil omnino aliud superesse, nisi imaginariam Ecclesiæ umbram, scilicet articulos inferioris, adeoque incertæ veritatis, dogmata à fidei fundamentis divulsâ, doctrinam adia-phoram, articulos ad salutem non necessarios, uti illos vos ipsi nuncupari non recufatis. Et tamen interea ex his paleis ac stipulis (si superis placet) Vos novam, & necessariam

necessariam, & orbis Christiani reformatricem Ecclesiam instauratis: quæ vestro etiamnum iudicio propriis fundamentis destituta, in has tandem incertæ doctrinæ auras, & fumos evanescit.

ARTICULUS III.

Ostenditur Protestantes, aliasque Sectas in Articulis etiam fundamentalibus non convenire.

XIII. Dico primò, Lutherani non consentiunt Calvinistis in articulis quos ipsi nuncupant fundamentales.

Probatur primò; In confessio est nullos articulos magis ad fidei fundamenta pertinere, quam illos qui in Apostolorum symbolo continentur, inter quos enumeratur, Descensus Christi ad inferos. Affirmant autem Calviniani hunc descensum aliud non esse, quam Christum in cruce inferni angustias ac dolores perpeffum fuisse, idque docet Calvinus lib. 2. instit. cap. 16. §. 10. & Beza in cap. 26. Matth. v. 37. At ex adverso Lutherani asserunt ipsam Christi animam vere ad inferos descendisse, teste etiam Danæo Lutheranò in Respons. ad Osiandrum, & Epimò in Psal. 16. aliisque.

Secundò, ad fidei Christianæ substantiam, quid potest magis requiri, quam doctrina quæ circa Baptismi Sacramentum versatur? Fatentur Lutherani Baptismum omnibus etiam infantibus ad salutem esse necessarium. Credunt verò firmiter Calviniani, fidelium parentum liberos ante Baptismum iustos ac sanctos esse, filios verò infidelium Baptismum nihil prodesse, eumque illis esse negandum: ita docet ipse Calvinus in Annotato Conc. Tridentini sess. 6. cap. 5.

Tertiò, A Sacramento Eucharistiæ animæ vitam ac salutem dependere pronunciat Christus Joan. 6. v. 33. Nisi manducaveritis carnem Filii hominis, & biberitis ejus sanguinem, non habebitis vitam in vobis. De hoc autem Sacramento immanis utrimque discordia. In eo cum Calvino lib. 4. instit. cap. 17. pernegant Calvinistæ Christi Corpus aut Sanguinem contineri, solâ ejus figurâ contenti. Quantum verò in hoc palmari articulo ab his dissentiant Lutherani, locuples est testis ipse Lutherus contra articulum Lovaniensium Thesi 2. Anno 1545. Hæreticos (inquit) serios censemus & alienos ab Ecclesia Dei Zuinglianos, & omnes Sacramentarios, qui negant corpus & sanguinem Christi ore carnali sumi in venerabili Eucharistia.

Ex his concludo indeclinabili argumento: Tantum alienus est ab Ecclesia Dei, qui negat articulum fidei fundamentalem, ut ipsi asserunt Adversarii. Atqui alienus est ab Ecclesia Dei qui negat corpus & sanguinem Christi sumi in Eucharistia, ut aperte loquitur Lutherus: Ergo doctrina de præsentia Christi in venerabili Eucharistia, in qua sectæ illæ dissentiunt, est articulus fidei fundamentalis. Præter igitur noctem diei conjunges, quam has sectas in fundamentis fidei consociabis.

XIV. Dico secundò, Protestantes in Anglia, etiam Calvinistis in Cæna Domini, & pluribus adhærent, in aliam tamen fidei fundamentis ab iisdem recedunt.

Probatur hic dissensus, primò, in articulis de vero descensu Christi ad inferos, & Baptismo parvulorum omnibus necessario, quos supra ostendimus esse fundamentales: in his autem Angliæ Protestantes se à Calvinistis Genevenfibus, ac Puritanis dissentire aperte protestantur.

Secundò, quid potest ad substantiam veræ Fidei

magis spectare, quam doctrina de ipso Capite visibili veræ Ecclesiæ? De hoc verò negant Calvinistæ Genevenfes, posse ullo pacto Regem aliquem, ac multo minus Reginam, militantis Ecclesiæ Caput constitui, ut testatur Beza in confessione fidei nomine Genevensium ab ipso edita Cap. 5. §. 15. At è contra Anglo-Calvinistæ sive Protestantes firmiter credunt ac timent, Regem sive etiam Reginam in suo regno jure divino supremum Ecclesiæ principatum tenere.

Tertiò, Anglo-Calvinistæ profitentur à Christo corpus Ecclesiæ coagmentatū esse ex Episcopis, Archiepiscopis, Decanis, Archidiaconis, aliisque gradibus Ecclesiasticæ hierarchiæ. At reliqui Calvinistæ Geneveses, Gallici, Belgici, Germanici, his gradibus ab Ecclesia sua penitus exclusis, sola cum Ministris seniorum Consistoria admittunt.

XV. Quid reliqua inter hos dogmatum dissidia commemorem? Cum neque in Ecclesiæ suæ Capite, neque in corpore conveniant, quo pacto in necessariis fidei fundamentis coalescent? Dissident igitur toto cælo Anglo-Calvinistæ à cæteris Calvinistæ, atque interim cunctis persuasum volunt, se cum his, atque omnibus orbis Christiani Ecclesiis in punctis ad salutem necessariis Fidem communem profiteri. Romanos Catholicos, quod imagines colant, idololatrias esse non dubitant: Pontificem credunt Antichristum: Papicolas, ac nonnunquam Anabaptistas, aliaque Sectas ferro & igne persequuntur: cum his tamen omnibus in tota fidei substantia ad salutem requisita, usque ad minimum apicem firmissimò fœdere copulari non recusant. Ad hunc nempe vertiginis spiritum tandem Protestantes adegit sectarum sibi similium confusa multitudo, inter quas perpetuò fluctuantes, cum nullam reperiant Ecclesiam firmam, facile, uti in naufragio, quamlibet tabulam arripiunt, malumque videri cum omnibus esse, quam nullibi tutò consistere.

XVI. Hanc quoque in Belgio suo dogmatum, Doctorumque inconstantiam modernam pugnaque innumeras, graphicè describit, & acerbè deplorat D. Samuel Marefius in suo Tractatu, de afflictio statu studii Theologici in Belgio confederato pag. 10. Quæ (inquit) Theologia nostra tot monstris opinionibus ad eò deturpata est, ut si Pastores & Doctores, qui denati sunt in Belgio à triginta annis, ad nos revertentur (Rivieri, Polyandri, Thyfii, Spanhemii, Triglandi, Demassii, Schotani, Amelii) putarent se in alterum orbem tempestate delatos, cujus idioma non assequerentur &c. Vide igitur (mi Sectariè) ex oraculo etiam tui doctissimi Marefii, quam perditò loco tua secta, & salus consistat.

Declarantur porro prædicta, ex ipsarum Sectarum confessione, & verbis manifestis, & notatu dignissimis pro aliis etiam controversiis.

XVII. Maximum operæ pretium est, ut securis proptremi Effugii sive Figmenti, quo moderni Sectarii milleas animas ad Catholicam & securam salutis viam aspirantes miserè seducunt, hoc fucò fallaci. Nos à Catholicis, & aliis sectis non discrepamus in articulis fidei substantialibus ad salutem requisitis. Ergo non minus apud nos, quam apud illos poteris salutem adipisci. Si igitur Sectarii illi nostræ in oppositum demonstrationi quantumvis evidenti non confidunt, saltem acquiescent illis

Arde
kin

Theo-
logia

D IV

PLA...

PLA...

lis, quos Sectæ suæ Authores & Duces agnoscunt.

Lutherus ejusque *assecta* profitentur apertè se repugnare Calvinistis de reali Christi præsentia in Eucharistia, quod ad articulos fidei essentielles sine dubio pertinere supra ostendimus.

Joachimus Westphalus Minister Lutheran. cum aliis Calvinistas *Vulpes* appellant, eo quod subdole asserant se à Lutheranis in adiaphoristis tantum dissidere.

Albertus Graverus Doctor in Saxonia, librum suum inscripsit, *Absurda absurdorum absurdissima, absurda Calvinistica*. Hoccine est in fundamentalibus per omnia convenire.

Henricus Ecardus in Præfatione Illustrissimo Electori Saxoniæ Christiano, post multa de calliditate Calvinistarum, & quod titulum inanem Ecclesiæ circumferant, asserit illos, *Lutheranorum consensum mentiri, & Confessionis Augustanæ societatem simulare: cum tamen non sit tanta distantia inter cælum, & imam terram, quanta inter Augustanam Confessionem, & Calvinistarum sectam*. Idem in Epistola ad Electorem Joannem Georgium sic pronuntiat: *Si Calvinista una cum pane & vino, verè substantialiter, & præsentè, ibi corpus & sanguinem Christi sumi, etiam ab indignis, ex præse non affirmabunt, & errorem suum valere non jubebunt, nullam nobiscum concordiam in Fide habebunt*. Quomodo possunt illi magis apertè in substantialibus discrepare, quàm nullam in Fide concordiam habere? Rursus graviore tono in fine concludit. *Nugantur Calvinista, cum dicunt, dissidere à nobis, sed in rebus levioribus, non in fundamentis Religionis. Ex articulis enim Cardinalibus ne unum quidem nobis Theologia Calvinistica inviolatum reliquerit*. Quanam possit esse ex ore propria Sectæ confessio luculentior?

XVIII. Gravius etiamnum idem intonat *Andreas Jacobus Smidelinus* Lutheranus, contra *Grinaum* Calvinistam, nec non *Joannes Schütz* libro 50. *causarum*, cap. 48. qui asserunt, *Calvinismum, Arianismum, & Mahometismum, fratres esse & sorores, tres caligas ejusdem panni, camerinam in quam multa hereses confluxerunt; dentis Satanae iram ultimam*. Et erit adhuc Lutheranus quem non pudeat fingere se cum Calvinistis in substantialibus, ut frater, aut soror, aut quarta caliga profusus coalescere.

Joannes Modestus Luther. In suis Demonstrationibus docet, *Calvinistas non esse Christianos, sed Judeos baptizatos*. Christianos negatis, & fratres in substantialibus fidei articulis agnoscitis.

Conradus Schlüsselburgius in tribus libris Theologiæ Calvinisticæ, ex publicis Calvinistarum scriptis, verbis & Authorum nominibus adductis plusquam ducentos viginti duos illorum errores quasi in viva tabella depingit: demonstrans ibidem, illos de nullo Fidei Christianæ articulo rectè sentire: denique lib. 2. art. 1. pronuntiat, *Calvinisticam fidem esse hæresim Sacramentariam, & Satanicam blasphemiam*. Sed & ibidem affirmat, à Calvinistis vice versa fidem & doctrinam Lutheri appellari, *doctrinam Schismaticam & sectariam, Lutheranos verò omnes diaboli incantatione esse exccatos*. Ergo in eo utrimque conveniunt, quod in articulis fidei substantialibus ad salutem necessariis minimè conveniant.

Omitto brevitate studio alios *Lutheranorum* Doctores innumeros, qui profusus similia in suis scriptis apertissimè pronuntiant: quorum plurimi ex *Adamo Contzen* in Jubilo Jubilorum Jubilæi Evangelici, & ex

Georgio Tiskewicio in Theologia antologica facillè possunt deprehendi.

XIX. Nunc ex parte *Calvinistarum* illorū Doctores, talem in Articulis Fidei substantialibus Concordiam ut figmentum inane reprobantes, breviter adduco.

Joannes ipse Calvinus sectæ istius Princeps, in admonitione secunda, contra *Joachimum Westphalum*, ait, tales esse cum Lutheranis inimicitias, *ut citius in rebus fidei cum Turcis & Papis, quàm cum Calvinistis pacem & concordiam sint habituri*. Et in admonitione tertia, Lutheranos ait esse, *vertiginosos, superbos, bestias, desperatè impudentes, falsarios, ignorantes quod in Catechismo tractatur*. Demùm in admonitione ultima, denuntiat Westphalo, nisi circulum de Cœna Domini aliter credat quàm Lutherus & Lutherani, *eo loco posthac habendum esse, quo pertinaces Hæreticos habebat Paulus*. Si ut Hæreticos pertinaces, ergo in articulo fidei substantiali à Calvinianis dissidentes, ipso teste Calvinio.

Accedat proximè pro sua dignitate *Jacobus Rex Angliæ*, qui in regni sui primordiis isto concordie errore à suis miserè seductus, in sua Apologia asseruit, *Lutheranos & Calvinistas in quibusdam tantū apicibus dissentire*. At demùm in suo Basilico Doro perpicacius pronuntiat, *Puritanos, sive puros Calvinistas, Hæreticos esse, & puros ac puros Pharisæos*. Idemque libros *Joannis Vorstij* Calviniani Lugduni Batavorum publici Professoris, decreto Regi non tantum damnavit tanquam hæreticos & impios, sed & flammis in foro Londinensi publicè exuri jussit. Ergo si ut Hæretici damnantur illi, & ut Pharisæi, non possunt cum ulla vera Ecclesia in substantialibus convenire: idque ex ipsa serenissimi Regis Definitione, quem *Angliæ suæ Ecclesiæ Caput* agnoscit.

Cavollstadius inter præcipuos Calvini Athletas rotundè asserit, *Fidem Lutheranam esse similem magicæ fidei, ariolorum, & demonum*. Nec minus ille inter primos Calvinistas magni nominis *Theodorus Beza* Lutheranorū dogma pro præsentia Christi in Eucharistia, appellat, *Satanae excrementum, Canam verò canum, in qua vorant fursureum numen: ipsos proinde esse Antichristi nepotes, Christificidas, carnivoros, &c.* Nec dissimilia de illis pronuntiat *Bucerus & Paræus* ad suam controvertiam de Eucharistia, cujus hæc aperta confessio est: *Nonagesimus annus labitur infelicitis illius dissidij de sacra Eucharistia, quod Ecclesiæ Evangelicæ fatigat, debilitat, & lacerat, Papa verò regnum stabilis, & sustinet*. Idemque Lutheranos appellat, *veterum errorum hæresumque reductores*. En qualis utriusque Sectæ inter se & cum Papis in substantialibus concordia!

XX. Denique ad dogma hoc summè perniciosum cuius non obeccato stirpitus evellendum, sufficit audire ipsos sectarum modernarum primos Patriarchas illud suis in se mutuo censuris penitus evertentes. Et *Calvini* quidem in hoc de Lutheranis effata nunc supra exhibuimus. *Martinus* porro *Lutherus* in Tom. 2. *VVittenberg*. concordiam istam cum Calvinianis ita execratur, ut contra illam indignabundus in hæc verba prorumpat: *Maledicta pax & concordia cum Sacramentariis per omnia sæcula sæculorum: cui execrationi Calviniani vicissim Amen sæpius accinerunt, ut supra vidimus*. Iterum *Lutherus* vehementius insurgens in suis quæ scripsit *Colloquiis mensibus*. *Non aliam* (inquit) *potest sperari concordiam inter nos, & Calvinistas, quam qua inierit Christum & Judam intercessit*. Rursus in

In Theſi 27. contra articulos Lovaniensium: Et in Confessione postrema de Cena Domini aperte asserit, Hæreticos à se censeri omnes Sacramentarios, qui negant verè corpus & sanguinem Christi ore carnali sumi in Eucharistia. Ibidemque propter articulum eundem contra Calvinistas sententiam extremam pronuncians ait: Illos esse Sacramentorum hostes, æternumque damnatos.

Siguitur Calvinista toties à Luthero & Lutheranis, & vicissim Lutherani à Calvinistis proſcribuntur ut Hæretici, ut Sacramentorum hostes, & inde ut æternum damnati; quænam potest esse umbra Concordiæ inter illos, aut fectas ab iis proſtuentes, aut Catholicos Romanos, in Articulis fidei ad salutem necessariis. Unde manifestè concluditur, illum salutis æternæ jacturam facere qui permittit tam palpabili errore sibi illudi, & in fectas ab iis proſtuentes. Quam verò facile sit se ab errore expedire, & ad veram Religionis notitiam devenire, in sequentibus dilucidè ostendemus.

ARTICULUS IV.

Potest vera Religio à falsis Sectis facile discerni, neque excusabilis est Sectarius qui eam non investigat.

I. Sed ex ipsa Sectarum pugna, ac multitudine, plurimi hoc ævo sibi conſciunt speciosum sui erroris præſidium, aut potius desidia latibulum. Intanta, inquam, Religionum inter se dissidentium colluvie, non ego talis sum Ædipus, ut possim certo divinare, quænam præ cæteris omnibus integram fidei veritatem obtineat. Si enim id proprio examine & experimento velim investigare, non ea sum tinctus literaturâ, aut eo præditus ingenii acumine, ut possim cunctas sectarum differentias ad trutinam revocare, & omnium argumentorum pugnas dirimere. Quinimo prius me cum mente vita deficeret, quam dispersas toto orbe Sectas convenirem, ac singularum causas, originem, & coherentiam sine erroris periculo compertam haberem. Si verò velis mihi non meo, sed Doctorum judicio standum esse: Nescio ego cui Doctorum concessum sit, filium veritatis adeò implexum ita evolvere, ut me ex multiplici tot sectarum labyrintho citra erroris periculum, ad apertam sectæ Ecclesiæ lucem educat. Sunt enim in qualibet secta plures qui Doctores appellantur: ut ego inter hos omnes Doctorem præ cæteris veracem seligere possim, Doctor ipse maximus esse deberem. Quid ergo superest, quam ut ego meæ sectæ inhæream, cui à teneris innutritus sum, quam parentes aut amici colunt, pro qua in dubio tam implexo stat apud me diurni temporis possessio: ne veritatis incertus, dum charybdim vitare cupio, in scyllam deteriorem incidam. Contra hunc prætextum pluribus communem, eoque fallaciorem quo magis fucata veritatis specie depingitur.

Dico primò; Admissâ Dei providentiâ, vera Religio iis notis insignita esse debet, ut à quovis intellectu benè disposito facile discernatur.

II. Probatur primò, Si Deus mundum gubernat, evidens est illum Religionem veram instituisse, quâ ab hominibus coli debeat, ut supra initio demonstravi. Frustra autem illam instituisse, si non ordinasset signa & argumenta idonea quibus facile vera illa Religio à Sectis falsis discerneret: frivolum enim foret proponere finem, & nihil certi statuere de mediis qui-

bus ad illum pervenire oporteat. Hoc autem fieret, si pro denotanda vera Religione non extarent signa multa illustriora, quàm quæ possint pro quacunque falsa exhiberi. Nam si signa illa ullo modo permanerent æqualia, nullum superesset medium quo possit vera Religio à falsâ discerni, atque adeò hominum errores ex hac parte in ipsum Deum referendi essent, quod de perfectissima, ac humanæ salutis moderatrice Dei sapientia existimare impium foret.

Probatur secundò, ex obligatione certa quæ quemvis obstringit, ad veram Religionem præ falsâ amplectendam. Hæc autem obligatio nulla prorsus foret, si vera Religio non esset præ Sectis falsis explorata. Sicut in aliis Dei præceptis, exempli causâ, ut testimonium perhibeam veritati, nunquam teneor juramentum assumere, dum rei veritas manet dubia, aut tantum probabilis, ne facile contingat Deum à me in falsitatis testem adhiberi. Unde conſciuntur, infinitam Dei sapientiam sibi manifestè contradicere, si veram Religionem hominibus præciperet, & interea illius præ cæteris signa satis explorata non exhiberet.

III. Hanc autem calumniam divinæ sapientiæ nemo facile importabit, qui studiosè advertet tam in veteri, quàm in novo Testamento, insurgente quovis Religionum conflictu, ut in Moysè, Daniele, & Apostolis, Deum veræ Ecclesiæ ea signa præbuisse, quæ facile omnem adversæ partis probabilitatem elidere poterunt.

Hic proinde non admitto ex notis sive motivis tantum probabilioribus, sine ulteriori investigatione, licitum esse aliquam præ cæteris Religionem suscipere, aut jam susceptam in aliam commutare. Quamvis enim sola probabilitas plerumque in aliis operationibus valere possit, non ideò in suscipienda quoque novâ Religione sufficere debet. Quia in negotio fidei error etiam materialis in ordine ad actiones salutares gravissimè nocere solet: neque deest homini non oſcitantis modus, quo diligenti investigatione facile ad veræ Ecclesiæ notas moraliter evidentes devenire possit, qualis adipiscendæ certitudinis via in aliis hominum actionibus constituta non reperitur.

IV. Querunt hoc tempore aliqui: An ad assensum præbendum articulis fidei, requiratur evidentia etiam omnimoda revelationis divinæ?

Respondeo, ad assensum fidei debitum, necessariam non esse cognitionem absolutè evidentem revelationis divinæ. Quia evidentia omnimoda aut metaphysica revelationis ab omnibus in hoc statu haberi nequit, ergo non potest illa omnibus ad assentiendum articulis nostræ fidei esse necessaria. Quod adeò certum est, respectu hominum præsertim rudiorum, ut hoc de fide esse asserit Suarez hic, disp. 3. sect. 8. n. 5. Dum enim rudiores articulis fidei assensum præbent, non apparet quo modo, aut medio authoritas Dei loquentis illis evidenter proponatur: quinimò paucis doctorum contingit ad absolutam revelationis evidentiam ratiocinando penetrare.

Sed quæstio esse potest, An assensus fidei omni ex parte evidens, possit dici supernaturalis; De hoc varie sunt, & liberæ Theologorum sententiæ. Negant aliqui esse supernaturalem, quia actus fidei evidens, non est liber, neque obscurus, sive argumentum non apparentium, ut ipsi volunt, & requirunt ad actum proprium fidei divinæ. Probabilius tamen assensum illum posse esse supernaturalem docent communius Thomistæ, ut recenter

Arde
kin

Theo-
logia

D IV
L E

PLA
BIB

recenter tradit *Gonet disp. 1. art. 7. n. 201.* & pro eadem sententia *Scotum* citat Di Castillio, quos sequitur *Herim* ex Scotistis Author recens & eruditus, nec non ex Carmelitis *Bona spei*, & ex *Noftris Vasques, Ariaga, Ripalda, & plures alii.*

Quia nulla ratio satis probat habitum fidei non posse influere in assensum evidentem, cum inter evidentiam & supernaturalitatem nulla ostendatur repugnantia, ut patet in actu visionis Beatificæ, qui simul evidens est, & supernaturalis. Potest igitur cum assensu fidei divinæ stare evidentia revelationis, sed perperam cum quodam assensu, hanc evidentiam ad fidem nostram esse necessariam.

VI. Sufficit ergo articulos fidei proponi cum notis, quæ de veritate revelationis divinæ ita nos certificant, ut non possimus de ea prudenter dubitare. Ad assensum huiusmodi præstandum nulla modernarum Sectarum sufficientes rationes aut notas exhibere valet.

Dico igitur secundò neque Protestantes, neque alii horum temporum Sectarii possunt in sua conscientia, aut divino tribunal excusari, quamdiu certiores veræ Ecclesiæ notas non inquirunt.

VII. Probat, non potest aliquis excusari, aut bona fide in ea Secta permanere, in qua nequit exhibere veræ Ecclesiæ signa certiora, quam habeant alie sectæ, quas ipse devias & falsas esse agnoscit. Atqui neque Protestantes, neque alii Sectarii possunt in suo Cætu ostendere ulla signa aut fundamenta certiora veræ Ecclesiæ, quam habeant alie sectæ tam modernæ, quam antiquæ, quas ipsi pro falsis reprobant, & à sua communione rejiciunt. Quinimò à Protestantium confessione de Primatu Ecclesiæ in Regibus, de Hierarchia & potestate Prælatorum, & pluribus fidei punctis communi iudicio gravissimis, reliquæ totius orbis Ecclesiæ dissentiant. Quo igitur modo poterit horum aliquis sine ulteriori examine in sua secta securus conquiscescere, quam facile advertit, præ cæteris sectis à se reprobatis, nullo speciali Dei testimonio, nullo explorata veritatis fundamento subniti?

Atque ut hoc argumentum in brevi dilemmate fortius inhaereat: Quæro ex quovis Protestantium Ministro; An reliquas horum temporum Sectas veras iudicet, an falsas? Si dicat veras; jam Ecclesiam suam agnoscit falsam, utpote quæ à cæteris Ecclesiis, quas pro veris habet, ut falsa rejicitur. Si verò reliquas Sectas falsitatis arguat, suam quoque inter falsas numeret necesse est, cum nullum prorsus cohibere possit speciale signum, aut apertum Dei testimonium, quo Ecclesiam suam, præ cæteris à se reprobatis, melioris conditionis esse demonstret.

VIII. Ex his quæ hæcenus deduximus apertè conficitur, quemlibet suæ salutis prospicere volentem, debere Religionem veram, & unicam sedulò investigare, neque posse sine summa imprudentia ac temeritate hanc curam negligere in negotio totius vite gravissimo, quale est jactura salutis æternæ, quæ sine vera fide obtineri non potest. Ut enim à salute aberres, perinde est an quæ culpâ falsam fidem, an nullam profitearis.

Ostenditur ex dictis, qualis ignorantia excuset ab Hæresi formali.

Dico igitur primò: Ignorantia invincibilis circa articulos fidei excusat ab Hæresi formali. Quia cum ignorantia invincibilis sit ea quæ nullâ diligentia aut inquisitione hic & nunc ab ignorante vinci & de-

poni potest, non relinquat illa libertatem sufficientem ad veritatis electionem: ac proinde error ex tali ignorantia ortus non est homini liber & voluntarius, quod ad hæresim formalem requiritur.

IX. Dico tamen secundò: Ignorantia ista invincibilis non sufficit in homine adulto in ordine ad justificationem in punctis fidei requisitis necessitate Medii, ut est credere in Deum ut Creatorem, Mediatorem, remuneratorem, &c. Quia fides horum mysteriorum, est fundamentum, & prima dispositio ex Dei ordinatione requisita ad actus amoris Dei, vel alios quibus possit homo ad justificationem pervenire, juxta illud Apostoli ad *Hebræos cap. 11. Accedentem ad Deum oportet credere quia est; & quia inquisiventibus se remunerator sit.*

Dico tertio: Nulla ignorantia vincibilis sive, ex inquirendi negligentia graviter culpabilis, excusare potest ab hæresi formali, hoc est, à tali errore in fide qui illum apud Deum constituat reum hæresis, & inexcusabilis. Hæc est sententia communior & verior apud *Valentiam de fide disp. 1. quest. 11. puncto 1. Thomam Sanchez lib. 2. in decalogum cap. 7. Scotum. Lud. Lopez, Sayrum, Navarram, Cordubam, Canum &c.* contra aliquos apud *Card. Lugo de fide disp. 20. sect. 6.* qui quamvis admittant talem contra fidem graviter peccare, negant tamen esse formaliter hæreticum.

X. Probat nostra assertio. Error hominis Christiani circa aliquod mysterium fidei, ortus ex quacunque ignorantia vincibili est simpliciter voluntarius, & graviter contra fidem culpabilis, uti patet utraque admittit. Atqui talis error non pertinet ad Paganismum vel Judaismum: cum homo Christianus sic errans adhuc retineat Religionis Christianæ professionem. Ergo error ille pertinet ad Hæresim, cum infidelitas æquatè in tres species dividatur, Paganismum, Judaismum, & Hæresim.

XI. Dices, Tantum ille censetur absolute & formaliter hæreticus, qui scienter dissentit ab Ecclesia, recedendo ab illis articulis quos ea sufficienter proponit. Atqui ab ea non scienter dissentit qui ab articulis illis recedit ex ignorantia tantum vincibili. Ergo talis non est absolute & formaliter hæreticus.

Respondeo distinjorem. Censetur tantum absolute & formaliter hæreticus qui sic scienter dissentit scientiæ formali, vel etiam æquivalenti, concedo: scientiæ præcisè distinctæ & formali nego. Quia talis ignorantia vincibilis & voluntaria æquiparatur scientiæ formali in ordine ad affectum, sive errorem subsecutum, & inde proveniente. Censetur enim sic ignorans noluisse scire veritatem, quando diligentiam sciendi debitam volens omisit: ac proinde voluisse ignorantiam & errorem inde consequentem.

Ex his demum apertè deducitur primò: Non rectè modò in *Anglia* viros in speciem politos pro sua in hæresi persistentia hoc modo ratiocinari: Ego paratus sum fidem Romanam amplecti, si Rex, & Parlamentum eam esse præferendam declarent. Hoc verò quamdiu non faciunt, ego prudenter resolvo illorum sensum communem, meo privato iudicio præponendum. Ergo errorem in divino tribunal mihi imputabilem non incurro.

XII. Sed facilè demonstratur, factum illum prorsus inanem esse in viris rerum quæ in reliquo orbe geruntur non ignaris. Satis enim illi norunt, in hoc sui Regis ac Parlamenti sensum ab aliis Regibus, ac Regnis

Regnis amplissimis toto pæne orbe improbari. Neque ignorant Notas manifestas antiquitatis, & confortis omnis ævunitatis veræ ac Catholicæ Religionis, si velint opera non difficili animum ad illas advertere. Quod si prætextus ille coram divino tribunali ponderis aliquid haberet, quoslibet hætenus omnino, & tempore Hæreticos, imò & Mahometanos in suis erroribus excusaret; quorum & Imperator, & imperium, & sensus, maximam orbis nostri partem complectitur: quod tamen viri illi non parum politi minime admiserint.

XIII. Deducitur Secundo, paritione Ordines Baroticos, & alios alibi variarum Sectarum cætus, nullam sibi ex illo prætextu erroris sui excusationem posse prætere.

His annexa sunt aliquæ quæstiones Theologica, que reperuntur infra ad finem Tomi 2. in novo Supplemento Theologiae universæ, in Secunda secunda, Tract. de Fide.

Ut autem vera & unica Religio, in qua voluit Deus salutem æternam obtineri, à Sectis falsis securè discernatur, Argumenta hic sequentia, sepositis Partium studiis; sincero propriæ salutis, ac veritatis desiderio expendenda erunt.

Sed ad hoc debite præstandum præmittenda sunt à Curatore sive propriæ, sive alienæ salutis Media sequentia. De quo vide & alia in praxi Conversationis cum Hæret. Tomo 3. circa finem cap. 2. §. 1.

PRÆPARATIO ANIMI.

Ad Considerationes sequentes pro sincera veræ Religionis suscipiendæ desiderio.

XIV. **C**um vera Fides sit donum Dei singulare, necesse est primò, ad illud obtinendum cor Deo sincerum & apertum exhibere. Secundo, removenda sunt impedimenta huius divini beneficii, ut est, Affectus nimius erga commoda temporalia, honores, divitias, amicos, promotiones, humanos respectus, ac favores: plerumque enim nimia cupiditas gratiæ humanæ, obicem in hoc ponit gratiæ divini. Tertio, Deponenda sunt Præjudicia hausta ex dicteris Adversantium Religionis Romanæ, & animus ad æquilibrium revocandus, quo statuat nullo alio respectu duci, quam motibus solidæ veritatis, & suæ salutis. Quarto, Per Orationem, & pia opera ad Deum recurrendum, animus sincerus illi offerendus, ac postulandum cum humilitate gratiæ divini adjutorium. His mediis dispositus Cornelius Centurio meruit à Deo ad veram fidem singulariter illustrari Actuum. 10. In hunc finem Oratio sequens, sic formata ut præparationem animi prædictam, cuilibet Christiano necessariam, breviter complectatur, admodum erit opportuna.

ORATIO

Disponens ad veræ Fidei notitiam, & susceptionem sinceram.

Deus meus! & in Te recedè credentium salus æterna! emitte lucem tuam & veritatem tuam ut in æternum ad te perveniam, per veram fidem, spem & R. P. Arsdæ, Tom. I.

charitatem, sine quibus nulla est spes salutis, sed certa ad ignem æternum damnatio. Scio autem evidenter sicut unus est Deus, ita unicam posse esse Fidei veritatem, unicam veram Ecclesiam, unicam viam salutis æternæ. O quam esset ego nunc infans, & postea in perpetuum infelix, si pro ulla illecebrâ huius vitæ mortalis, ab illa via unica veritatis, & salutis me impediri, aut abduci permitterem.

Protestor igitur nunc coram divina Majestate, hoc mihi propositum esse, hoc firmissimum decretum, illam fidem & Ecclesiam unicam amplecti, quam præ aliis veram, & à Deo constitutam esse, sincero corde deprehendam.

Protestor insuper, me ab hoc decreto sincero nolle abduci, sive huius brevis vitæ fluxu solari, sive cupiditate opum aut honorum, sive humanâ quacunque gratiâ, aut respectu. Nihil enim mihi huiusmodi prætextus coram iustissimo DEI tribunali sunt profuturi.

Scio me à veritate DEI æternæ præmonitum in sacris Scripturis Matthæi 24. Quod, Multi Pseudo-prophete surgent, & seducunt multos: Et Matthæi 7. Cavendum nobis esse à falsis Prophetis, qui veniunt ad nos in vestimentis ovium, Ac proinde, non omni spiritus credendum: Sed probandos spiritus si ex Deo sunt l. i. Joan. 4. Non ignoro tales plurimos seductores omni ævo à vera Christi Ecclesia defecisse, & multos etiamnum per tales ab unitate fidei abduci: à quibus mihi omni modo cavendum esse firmissimè decerno. O quos Martyres Christi ab exordio Ecclesiæ & deinceps omni tempore, se illis ita opposuerunt, ut non tantum fortunas omnes, sed etiam per immania tormenta sanguinem, & vitam profuderint: nec tamen magis illis sua, quam mihi mea salus necessaria est. Hinc, mi DEI S, mihi omnino decretum est, & erit, monitis tuis obtemperare, viam salutis securam sedulo investigare, & illam semel inventam ad extremum usque spiritum conservare.

Tu igitur splendor Patris, & lux æterna, que illuminas omnem hominem venientem in hunc Mundum, illumina tenebras meas, animumque corrobora, ne huius mundi cupiditate, aut hominum illecebris abducatur in perditionem: cum impossibile sit tibi sine vera fide placere, & ignis æterni supplicia evadere. Effice per gratiam tuam ut Ecclesiæ tue unica, quam veram deprehendero, semel aggregatus, tibi firmiter adheream in sanctitate & iustitia omnibus diebus vitæ meæ. Amen.

CAPUT III.

Argumenta que evincunt, Solam Ecclesiam Romanam esse veram Christi Ecclesiam, in qua salus possit obtineri.

ARGUMENTUM I.

Sola ostendit se potestatem suam à Christo derivare.

I. Illa sola est vera Christi Ecclesia, que ostendit se doctrinam & potestatem suam à Christo & illius

Arsdæ
Kin

Theo-
logia